Ακαδημία Αθηνών / Academy of Athens

ἀπανωκάβαλλο τό, Πελοπν. (Ὀλυμπ.)
Ἐκ τοῦ ἐπιρρ. *ἀπάνω* καὶ τοῦ οὐσ. *καβάλλα*.
Ἀπανωκαβαλλίκι, ὃ ἰδ.

***ἀπάνω-καὶ κάτω** ἐπίρρ. *ἀπαγκαικὰ* Πόντ.(Ἀργυρόπ. Κερασ. Τραπ. Χαλδ.) *ἀπαντϑαικὰ* Πόντ. (Ὄφ.)
Ἐκ τῆς ἐπιρρηματ. συνεκφορᾶς *ἀπάνω καὶ κάτω*. Περὶ τῆς λ. καὶ τῶν ὁμοίων ἐν Πόντῳ ἐπιρρημάτων ἰδ. Ἀνθ Παπαδόπ. ἐν Ἀθηνᾷ 29(1917) Λεξικογρ. Ἀρχ. 4,148 κἑξ.
1) Πρὸς τὰ κάτω ἔνθ' ἀν.: *Ἐδέβεν ἀπαγκαικὰ* Χαλδ. *Ἐκυλίε τὸ γαρδέλλ' ἀπαντϑαικὰ 'ς σὸ χωράφ'* (*γαρδέλλ'* =παιδὶ) Ὄφ. **2)** Ἐπάνω καὶ κάτω Πόντ. (Χαλδ.): *Τρέσ' ἀπαγκαικά*. **3)** Ἐπιθετικ. μετὰ τοῦ ἄρθρ., ὁ παραπάνω κείμενος Πόντ. (Χαλδ.): *Τ' ἀπαγκαικὰ τ' ὀσπίτ' τ' ἀδελφοῦ μ' ἔν'. Τ' ἀπαγκαικὰ τὸ χωράφ' τ' ἐμὸν ἔν'*. **4)** Χρονικῶς, ὕστερον, κατόπιν Πόντ. (Χαλδ.): Παροιμ. φρ. *Ἔπεν ἀπαγκαικὰ τὸ κρύον τὸ νερὸν* (ἐπὶ τοῦ νοσφιζομένου ξένον πρᾶγμα).
5) Ὡς οὐσ., ἐπανωφόριον (ὡς ὑπὲρ τὰ ἄλλα ἐνδύματα φορούμενον) Πόντ. (Κερασ.): *Φορῶ τ' ἀπαγκαικά μ' ὀσήμερον, κἄπως κρύος ἔνι*. Συνών. *ἀπανωκόρμι* **5**, *πανωφόρι*.

ἀπανωκαμίλλαυκο τό, σύνηθ. *ἀπανωκαμπίλλαυκο* Ἰόνιοι Νῆσ. *ἐπανωκαλύμμαυχο* Ἀθῆν. *ἀπανωκαλύμμαυχο* Κωνπλ. *ἀπανουκαλύμμαυχου* Θρᾴκ.(Αἶν.) *πανωκαμίλλαυκο* Ρόδ. *πανωκαλύμμαυκο* Ρόδ.
Ἐκ τοῦ ἐπιρρ. *ἀπάνω* καὶ τοῦ οὐσ. *καμιλλαύκι*.
Τὸ ὑπὸ ἀρχιερέων, ἀρχιμανδριτῶν καὶ μεγαλοσχήμων μοναχῶν φερόμενον ἐπὶ τοῦ καμιλλαυκίου κουκούλλιον ἔνθ' ἀν.: Παροιμ. *Ἐβάλαν καὶ τσῆ ἀρκούδας ἀπανωκαμπίλλαυκο* (ἐπὶ τῶν παρ' ἀξίαν καταλαμβανόντων μεγάλα καὶ σεμνὰ ἀξιώματα) Ἰόνιοι Νῆσ.

***ἀπανωκάμισον** τό, *ἐπανουκάμισον* Πόντ. (Χαλδ.)
Ἐκ τοῦ ἐπιρρ. *ἀπάνω* καὶ τοῦ οὐσ. *καμίσιν*.
Τεμάχιον λεπτοῦ ὑφάσματος συνήθως μεταξωτοῦ τιθέμενον εἰς τὸ στῆθος ἄνωθεν τοῦ ὑποκαμίσου καὶ κάτωθεν τῆς *ζιπούνας* εἰς τὸ ἀνοικτὸν μέρος αὐτῆς ἀπὸ τοῦ λαιμοῦ μέχρι τοῦ σημείου ὅθεν ἀρχίζει τὸ κούμβωμα. Συνών. *στηθοπάννι*.

ἀπανωκάνισκο τό, Νάξ. (Ἀπύρανθ.)
Ἐκ τοῦ ἐπιρρ. *ἀπάνω* καὶ τοῦ οὐσ. *κανίσκι*.
Τὸ ἐπὶ πλέον τοῦ φιλοδωρήματος διδόμενον: *Ἤδωκά τση τὰ λεφτὰ καὶ τὰ κανίσκια κ' ἤδωκά τση κι ἀπανωκάνισκο*.

ἀπανωκάπουλα ἐπίρρ. Πελοπν. (Κορινθ.) *ἀπανωκάπουλο* Πελοπν. (Καλάβρυτ. Τρίκκ.) *πανωκάπουλα* Πελοπν. (Κορινθ. Μεσσ.) *πανωκάπουλο* Σαλαμ.
Ἐκ τοῦ ἐπιρρ. *ἀπάνω* καὶ τοῦ οὐσ. *καπούλι*.
Ἐπὶ τῶν καπουλίων ἔνθ' ἀν.: *Καβάλλησε ἀπανωκάπουλα* Κορινθ. *Τὸν πῆρε ἀπανωκάπουλο* Τρίκκ.

ἀπανωκάπουλο τό, Κεφαλλ. Πελοπν. (Καλάβρυτ. Κορινθ. Σουδεν.) *ἀπανωκάπ'λι* Πελοπν.(Καλάβρυτ. Σουδεν.) *πανωκάπουλο* Ἀθ. Ἀθῆν. Ἤπ.(Κούρεντ.) Κεφαλλ. Πελοπν. (Κορινθ. Οἰν.) Σαλαμ. *πανουκάπουλο* Εὔβ. (Κονίστρ.) *πανουκάπ'λου* Στερελλ. (Αἰτωλ.) *πανουκάπ'λ'* Στερελλ. (Καλοσκοπ.)
Ἐκ τοῦ ἐπιρρ. *ἀπάνω* καὶ τοῦ οὐσ. *καπούλι*.
1) Συνήθως κατὰ πληθ., σύστημα δερματίνων ἱμάντων διασταυρουμένων κατὰ τὰ καπούλια τοῦ ζῴου καὶ συνεχόντων ἀφ' ἑνὸς μὲν τὴν *πιστσάν*, ἀφ' ἑτέρου δὲ τὸ σάγμα ἐκ τῶν ὄπισθεν Ἀθ. Ἀθῆν. Εὔβ. (Αὐλωνάρ. Κονίστρ.) Κεφαλλ. Μέγαρ. Πελοπν.(Καλάβρυτ. Κορινθ. Οἰν. Ὀλυμπ. Σουδεν.) Σαλαμ. Στερελλ. (Καλοσκοπ.) **2)** Ὕφασμα διῆκον ἀπὸ τοῦ σάγματος καὶ καλύπτον τὰ καπούλια τοῦ ζῴου Ἤπ. (Κούρεντ.) Στερελλ. (Αἰτωλ.)

ἀπανωκάππι τό, ἀμάρτ. *ἀπανουκάππι* Ἴμβρ. *ἀπανουκάπ'* Θρᾴκ. (Αἶν.)
Ἐκ τοῦ ἐπιρρ. *ἀπάνω* καὶ τοῦ οὐσ. *καππί*.
Εἶδος μικροῦ μαλλίνου ἐπενδύτου ἔνθ' ἀν.: Ἆσμ.
Νά 'χις βρακί, νά 'χις καππί, νά 'χις κι ἀπανουκάππι,
νά 'χις κουρκούτι νά 'τρουγις κι ἂς σ' ἔλλειπι ἡ ἀγάπη
Ἴμβρ.

ἀπανωκάσσελλο τό, ἀμάρτ. *'πανωκάσσελλο* Κρήτ.
Ἐκ τοῦ ἐπιρρ. *ἀπάνω* καὶ τοῦ οὐσ. *κασσέλλι*.
Κιβωτίδιον παρηρτημένον ἐντὸς μεγαλυτέρου κιβωτίου, παραθαλαμίδιον. Συνών. *παρακάσσελο*.

ἀπανωκάσσι τό, Μύκ.
Ἐκ τοῦ ἐπιρρ. *ἀπάνω* καὶ τοῦ οὐσ. *κάσσα*.
Ράφι στηριζόμενον ἐπὶ τοῦ ἀνωφλίου τῆς θύρας: *Ἤκρέμασεν τὴν τσεφαλή της 'ς τὸ ἀπανωκάσσι* (ἐκ παραμυθ.)

ἀπάνω-κάτω ἐπίρρ. *ἐπάνου-κάτου* Πόντ. (Κερασ.) *ἀπάνω-κάτω* κοιν. *ἀπάνου-κάτου* βόρ. ἰδιώμ. καὶ Καλαβρ. (Μπόβ.) *ἀπάν'-κάτ'* Β.Εὔβ. Στερελλ. (Ἀρτοτ.) *ταπάνω -κάτω* Ρόδ. *ταπάνου-κάτου* Λέσβ. *'πάνω-κάτω* σύνηθ. *'πάνου-κάτου* βόρ. ἰδιώμ.
Ἐκ τῶν ἐπιρρ. *ἀπάνω* καὶ *κάτω*.
1) Ἐδῶ καὶ ἐκεῖ, τῇδε κἀκεῖσε κοιν.: *Τρέχω ἀπάνω-κάτω*.
2) Περίπου, σχεδὸν κοιν.: *Ἀπάνω-κάτω δέκα ὀκάδες -δυὸ ὧρες - χίλιες δραχμὲς - μεσάνυχτα* κοιν.: *Πῆγι τ'ς αὐγὲς ἀπάνου-κάτου* Λέσβ. *'Πάνου-κάτου ἔτσ' θὰ εἶνι* Ἤπ. (Ζαγόρ.) Συνών. **ἀπάνω-ἀποκάτω* **2**. **3)** Φύρδην μίγδην Λέσβ. Πόντ. (Κερασ.): *Ἐπάνου-κάτου ἔφτἄσεν τ' ὀσπίτι μ'* Κερασ. || Φρ. *Ἔφερέ μας ταπάνω - κάτω* (μᾶς κατέστρεψε) Ρόδ. Συνών. **ἀπάνω-ἀποκάτω* **3**.
Συνών. *ἄνω-κάτω*.

ἀπανωκάτως ὁ, Μῆλ.
Ἐκ τοῦ ἐπιρρ. *ἀπάνω-κάτω*.
Χορὸς τὸν ὁποῖον χορεύουν μετὰ τὸν συρτὸν δύο μόνον ἐκ τῶν χορευόντων προσπαθοῦντες πάντοτε νὰ εἶναι ὁ εἷς ἀπέναντι τοῦ ἄλλου.

ἀπανωκάτωφλο τό, Κάρπ. *'πανωκάτωφλο* Κάσ.
Ἐκ τοῦ ἐπιρρ. *ἀπάνω* καὶ τοῦ οὐσ. *κατώφλι*.
Ἡ ἄνω φλιὰ τῆς θύρας ἔνθ' ἀν.: Γνωμ. *Τὸ Μάρτι ξύλα φύλαε ὡς τ' Ἀπριλιοῦ τοὶς δώδεκα νὰ μὴ κάψῃς τσαὶ τὰ 'πανωκάτωφλά σου* Κάσ. || Ἆσμ.
Νά 'μου πουλλὶ πετάμενο νά 'ρθω 'ς τὴ γειτονιά σου,
θά 'χτιζα τὴ φωλίτσα μου 'ς τ' ἀπανωκάτωφλά σου.
Κάρπ.

ἀπανωκαύκαλο τό, Κρήτ. *'πανωκαύκαλο* Κρήτ. Ρόδ.
Ἐκ τοῦ ἐπιρρ. *ἀπάνω* καὶ τοῦ οὐσ. *καύκαλο*.
1) Ἡ ἄνω ὄψις, ἡ ἐπιφάνεια τοῦ ἄρτου Κρήτ. Συνών. *ἀπανόψι*, **ἀπανωάρις* **2**, *ἀπανωκέρετζον*, *ἀπανωπέτσι*, *κόρα*. **2)** Τὸ ἄνω ὄστρακον τοῦ καρκίνου.

ἀπανωκεντρὰ ἡ, ἀμάρτ. *ἀπανωκεδρὰ* Κρήτ. *ἀπανωκεδὲ* Κρήτ.
Ἐκ τοῦ ἐπιρρ. *ἀπάνω* καὶ τοῦ οὐσ. *κεντρά*.
Εἶδος ραφῆς καθ' ἣν ἡ κλωστὴ ἐρχομένη πάντοτε ἐκ τῶν κάτω πρὸς τὰ ἄνω τοξοειδῶς ἑνώνει τὰ δύο συρραπτόμενα ἄκρα, τὰ ὁποῖα ἔχουν τοποθετηθῆ ἐπαλλήλως. Συνών. ἰδ. ἐν λ. *ἀπανωκαβαλλίκι*.

ἀπανωκέρετζον τό, Πόντ. (Τραπ. Σάντ.)
Ἐκ τοῦ ἐπιρρ. *ἀπάνω* καὶ τοῦ οὐσ. *κερέτζιν*.
Ἀπανωκαύκαλο **1**, ὃ ἰδ.

ΑΚΑΔΗΜΙΑ ΑΘΗΝΩΝ